

KULTURA KULTURA KULTURA KULTURA KULTURA KULTURA

Letni občni zbor pihalnega orkestra

Papirniški pihalni orkester Vevče, ki ga zadnjih nekaj let uspešno vodi dirigent Jože Hriberšek, s svojimi letnimi koncerti ter udeležbami na srečanjih in tekmovanjih pihalnih orkestrskih doma in v tujini nenehno dokazuje, da sodi v sam vrh slovenskih tovrstnih ansambljev.

V začetku februarja 84 so se člani orkestra sestali na rednem letnem občnem zboru. Februarja zaradi tega, ker so želeli pregledati sadove svojega dela v letu 1983 v prenovljenih prostorih godbenega doma na Vevčah, kar pa do konca decembra, ko je bil načrtovan občni zbor, zaradi zakasnitve adaptacijskih del ni bilo mogoče.

Novi prostori v godbenem domu so za orkester velika pridobitev, saj so bile dosedanje možnosti za vaje zaradi velikega števila godbenikov vse prej kot dobre! Tu gre zahvala predvsem mecenu godbe — Papirnici Vevče, ki je pokazala veliko poslušala in razumevanja za želje godbenikov, da bi si ustvarili primerne možnosti za delo ter tudi v prihodnje dosegali še večje uspehe pri opravljanju svojega kulturnega poslanstva.

Iz pripravljenih poročil o delovanju orkestra je razvidno, da je bilo leto 1983 izredno plodno — tako po nastopih kakor tudi po pripravah nanje in ne nazadnje tudi v skrbi za lastne kadre — izobraževanje mladih godbenikov.

V letu 1983 je imel orkester skupno 91 vaj, na katerih se je pripravljalo za 69 različnih nastopov: osem celovečernih koncertov, osem promenade koncertov, deset proslav, dve tekmovanji, štiri družbeno-politične manifestacije, tri snemanja, dvanajst turističnih prireditiv, tri športne manifestacije ter devetnajst žalnih obredov in komemoracij.

Tako je orkester nastopal v raznih krajih naše občine, na širšem območju mesta Ljubljane, poleg tega pa še v Slovenskih Konjicah, na Vranskem, v Kamniku, Vipavi, Portorožu in Novem Gradu ter v Trstu in vseh Obir in Žitara vas v Avstriji.

Najtežji nastopi so bili nedvomno republiška tekmovanja v korakanju in figurativnem nastopu v Slovenskih Konjicah ter celovečerna koncerta v kulturnem domu Španska borci in v Trstu, kjer se je orkester predstavil s popolnoma novim programom.

Zanimiv je tudi podatek, da je imel orkester kar 17 nastopov skupaj z ljubljanskimi maršoretkami, ti nastopi pa so bili pri občinstvu zelo lepo sprejeti.

Eden od vzrokov za kvalitetno rast in uspešnost orkestra je prav gotovo nenehna skrb za izobraževanje lastnih kadrov. Tako je trenutno na glasbeni šoli Moste redno vpisanih 18 mladih godbenikov, od katerih jih 17 že igra v orkestru. Nekateri mlajši se izpopolnjujejo tudi pri starejših članih orkestra.

Seveda je šolanje vezano na precejšnja finančna sredstva, in če k temu prištejemo še nabavo obrabljanih instrumentov ter narodnih noš in koncertnih oblek, se kljub dobri volji Papirnice Vevče in ZKO Ljubljana Moste-Polje, ki delno financirata delovanje orkestra, vsako leto poraja s tem v zvezi vrsta nerešenih težav. Financiranje orkestra naj bi se v prihodnje reševalo ob misli, ki ni povsem nova, da orkester ni samo občinski, ampak se iz leta v leto vse bolj vključuje v ljubljanski in slovenski kulturni prostor. Dokaz za to so sami nastopi, saj skoraj ni večje »ljubljanske« prireditve, kjer ne bi sodelovali večški godbeniki!

Naslednja težava je sodelovanje s krajevnimi skupnostmi in drugimi dejavniki, ki načrtujejo prireditve. Nemaolokrat se namreč zgodi, da so godbeniki zadnji hip obveščeni o tej ali oni prireditvi, na kateri naj bi sodelovali, zato se marsikateri zaradi prevelike zasedenosti orkestra ne morejo udeležiti. Želja godbenikov

je, da bi tesneje sodelovali pri načrtovanju kulturnih akcij skozi vse leto, vsekakor pa naj bo to načrtovanje pravočasno!

Naj na koncu nanizamo še nekaj glavnih smernic in nalog orkestra za leto 1984:

- priprave za snemanje kasete in plošče za RTV Ljubljana skupaj s PZ Vevče;
- štirje samostojni celovečerni koncerti;
- priprave na koncert v kulturnem domu Ivana Cankarja;
- nastopi na kulturnih prireditvah v naši občini in mestu Ljubljani;
- nastopi v zamejstvu;
- pridobitev sredstev za nabavo manjkajočih instrumentov (timpani, gong, ksilofon) za izvajanje zahtevnejših skladb;
- priprave na praznovanje 85-letnice delovanja;
- priprave na tekmovanje pihalnih orkestrskih Slovenije v letu 1985;
- ureditev statusa orkestra in njegovega financiranja.

Vidimo torej, da bodo večški godbeniki tudi v prihodnje žrtvovali večino svojega prostega časa za uspešno delovanje in kvalitetno rast orkestra ter nadaljevali njegovo dolgoletno in bogato glasbeno tradicijo. Pri tem jim želimo še več uspešnih nastopov ter ob igranju čimveč osebnega zadovoljstva!

S. M.

Marija Erbežnik je praznovala 90. rojstni dan

Marija Erbežnik iz Skojevse ulice 7 na Vevčah je 30. januarja praznovala redko življenjski jubilej: devetdeseti rojstni dan. Kot večina tistih, ki dočakajo visoko starost, je tudi Micka Resmanova — tako ji pravijo domačini, ki jim je v ušesih še vedno njen dekliski priimek — vse življenje pridno delala. Izučena je bila namreč za kuharico.

Kdor vidi Marijo Erbežnik — urejeno, nasmejana, kako z zanimanjem sledi pogovoru — in ob tem ne ve, da se je rodila že v prejšnjem stoletju, leta 1894, ji ne bi nikoli prisodil let, ki jih je v resnici preživela. Videti je namreč mlajša. Pohvali se, da je še kar trdnega zdravlja, le noge je ne ubogajo več, kot bi si želela. Nadvse rada kvačka. Te spretnosti se je naučila že v šoli. Košarico, v kateri ima garn, škarje, kvačko in pri ali kaj drugega, kar pač tisti čas dela, nosi vedno s seboj. Zda, ko se bliža pomlad, preišči tudi že o tem, kaj vse bo posadila na vrtu pred domačo hišo (v tej hiši se je Marija tudi rodila). Še vedno namreč sama obdeluje vrt, pa tudi pri pospravljanju stanovanja, pranju in likanju ne potrebuje veliko pomoči.

K temu visokemu življenjskemu jubileju so Resmanovi mami čestitali tudi občinska borcevska organizacija (Marija Erbežnik je bila udeleženka NOB še pred 9. 9. 1943), socialna služba in pa mnogi sosede, ki so ji zaželeli, da bi bila tudi v prihodnje tako trdnega zdravlja.

D. J.

Kvačkanje Micki Resmanovi izpolni dan. Prtov, brezrokavnikov in pletov je nakvačkala toliko, da niti približno ne more povedati njihovega števila. (Foto: DARJA JUVAN)

Visok življenjski jubilej Marije Kumše

Marija Kumše, z dekliskim priimkom Zajec, se je rodila 13. 1. 1904 v Sneberjah in izhaja iz delavske družine. Oče ji je umrl, ko je imela 4 leta. Mati sama ni mogla brez dohodkov preživljati otrok in sebe, zato so morali otroci že zelo mladi s trebuhom za kruhom. Tudi mala Marička je z 11 leti odšla služiti h kmetu v Črno vas nad Ljubljano. Do 20. leta je služila pri kmetih, nato pa se je zaposlila v tovarni »SATURNUS«, kjer je bil njen mojster Franc Leskošek. Tovarna Saturnus je bila pri takratnem režimu zapisana kot »rdeča tovarna«, zato se je mlada Marička izoblikovala v dobro in napredno delavko, ki je ostala zvesta delavskemu razredu vse do danes. Ohranila je svojo skromnost do visoke starosti, kajti pred komaj mesecem dni je praznovala svoj 80. rojstni dan.

V tovarni so se ji kasneje pridružile tudi druge sodelavke: med njimi Pepca Muček, Angelca Dovc in druge. Poročila se je s predvojnimi revolucionarjem Francem Kumšetom, s katerim sta si zgradila skromen dom, v katerem je takrat našlo zatočišče veliko predvojnih revolucionarjev, med njimi: Ivan Muček-Matijski, Pepca Muček, Angelca Dovc, Polde Muček, Tone Kokalj, Jože Mazovec, Polde Mazovec, Tone Tomšič, Tine Marinko, Mica Štandrova in še mnogi drugi. V hiši je bilo tudi skladišče partijske literature, ki so jo razpečevali na vse strani. Sestajanje »svobodašev«, ko so se tedaj imenovali, pa ni ostalo skrito takratnim oblastem. Zandarji in policaji so večkrat preiskovali hišo in njenega moža Franca tudi aretirali. Marička, ki je vseskozi vedela, kaj se je takrat v hiši dogajalo, je tudi sama trikrat doživela aretacijo v tovarni. Iz Saturnusa je bila odpeljana v policijske zapore v šenpetersko vojašnico, kjer so jo zasliševali, vendar ni ničesar priznavala in je bila zaradi pomanjkanja dokazov izpuščena. Doma je našla vso hišo razmetano, ker so policaji med tem, ko je bila v zaporu, izvedli preiskavo.

Konec junija leta 1941 je prvič skrila moža Franca, ki so ga prišli aretirati fašisti, kasneje je to storila še trikrat. Tako ga je štrikrat rešila, da ga niso aretirali in ubili fašisti. Mož je bil nato v ilegali in je sodeloval z drugimi organizatorji OF vse do odhoda v partizane aprila 1942. Marička je bila povezana z aktivisti OF na terenu Sneberje in je zbiralala hrano ter drug material za partizane. Sredi leta 1942 se je morala izseliti iz hiše, kamor so se vselili Italijani. Z 12-letnim sinom Francjem sta odletel stanovala pri Ivanu Kralju v Sneberjah.

Sestega novembra 1942 so jo skupaj z več aktivisti iz Sneberj aretirali belogardisti iz Polja in jo odpeljali v belogardistični zapor v Polju, kjer je bila večkrat zaslišana. V zaporu je pogumno prestala vse muke, priznala ni ničesar, niti ni nikogar izdala. Konec decembra so jo z drugimi ženskami izpuščili, morala pa se je dvakrat dnevno javljati na komando bele garde v Polju. Sodelovati z OF ni mogla več, ker so jo agenti bele garde vseskozi nadzirali. Sin Franci pa je kot dober skojevjec sodeloval z OF do konca vojne.

Leta 1982 ji je umrl mož, kar jo je zelo poilo. A ker je bila že navajena trpljenja, žalosti in bolečin je tudi možovo smrt prenesla, čeprav v globoki žalosti. Dočkala je svoj 80. rojstni dan h kateremu ji člani organizacije ZB NOV Zadolobrova-Sneberje iskreno čestitamo in se ji zahvalujemo za ves njen trud in za vse, kar je prispevala v dobro naš vseh.

Draga Marička, hvala ti za vse. Oh svojem visokem življenjskem jubileju pa še enkrat prisrčne in iskrene čestitke.

TONČKA KOKELJ

Zapeli so nam bizoviški pevci

V petek, 3. februarja, je moški pevski zbor iz Bizovika, ki šteje 22 pevc, priredil prvi samostojni koncert

pod vodstvom svojega novega zborovodje Andreja Korbarja. Datum koncerta je bil postavljen v čas, ko proslavljamo Slovenci svoj kulturni praznik, zato se je zbor odločil, da bo poklonil poslušalcem sopek priljubljenih in znanih slovenskih narodnih in umetnih pesmi, ki je nalezil pri številnem občinstvu na iskren in topel sprejem.

Zborovodja je sestavljal program 18 pesmi po načelu čim večjega števila različnih skladateljev in prirediteljev in s tem dosegel privlačno pestrost. Res, da so bile mnoge pesmi že precej znane in skoraj izpete in bi jih le s težavo še lahko uvrstili v koncertni spored resnega zbor, vendar smo to hibo tokrat sprejeli z razumevanjem, ker smo bili pač veseli poživiljenega delovanja nekoč že uspešnega zbor, ki v kratkem času novega vodstva ni mogel pripraviti zahtevnejšega sporeda.

Pričakujemo pa, in o tem smo prepričani, da bo zbor odslej še vidneje napredoval in da nas bo ob letu presenečil z izbranim izborom pesmi. Zbor je izvajal večino pesmi po zanesljivem principu znanih interpretacij, kar ga je tudi oviralo, da ni mogel vnesti vanje več lastnih zamisli. To je puč posledica preveč znanih in prevečkrat izvajanih pesmi. Ob študiju vedkeje izvajanih in manj znanih pesmi pa se bo zboru ponudila prilika, da bo lahko pokazal tudi svoje lastne interpretacijske zamisli, za kar

so pevci in njihov zborovodja nedvomno sposobni.

Po upoštevanju nasveta, da bi zbor povečal število drugih basov in poskrbel za boljše zlitje prvih basov, kar bo bistveno izboljšalo glasovno razmerje in s tem homogenost zborovskega zvoka, se bo zbor iz Bizovika nedvomno uvrstil med najboljše moške zборе v Ljubljani.

Pohvaliti je treba še okusno sestavljeno povzročalno besedo, ki je ustvarjala primerna razpoloženja za globlje vsebinsko sprejemanje pesmi. Tudi nasploh so nam bizoviški pevci pripravili lep kulturni dogodek. Hvala!

RADOVAN GOBEC

14. februarja je minilo 70 let od rojstva narodnega heroja Borisa Kraigherja. Ta dan pa je tudi praznik vseh pripadnikov enote, ki po ukazu vrhovnega poveljnika oboroženih sil SFRJ maršala Jugoslavije Josipa Broza-Tita z dne 25. aprila 1980 nosi ime narodnega heroja Borisa Kraigherja. Od tega dne je 14. februar dan rojstva Borisa Kraigherja, praznik vseh nas — rezervistov, pripadnikov te enote, ne samo po vojaškem razporedu, temveč predvsem po zavesti in srcu. Na številnih vajah smo se dodobra seznanili, spoprijateljili in tudi v marsikateri mirnodobni vojaški preizkušnji postali res pravi — KRAIGHERJEVCI, imajo zapisano v uvodu biltena enote, ki razvija poveljne tradicije ob liku vzornika, priznanega revolucionarja, politika in gospodarstvenika. Na fotografiji je enota na pohodu.

PRED 40 LETI

Grob pri odsekanem drevesu

Pišem vam o grobu pri drevesu z odsekanim vrhom, ki ga je dala 15. novembra 1945 komisija za ugotavljanje okupatorjevih zločinov in zločinov njegovih pomagačev izkoptati na Sv. Urhu pri Ljubljani. V osemnajstih dneh je komisija izkoptala 24 grobov in v njih našla 79 trupel žrtv moriške postojanke vaških stražarjev in poznejših slovenskih domobrancev na Sv. Urhu. Grob pri drevesu z odsekanim vrhom je bil zadnji. Ležal je na vzhodnem pobočju urhovskega griča, kakih 200 m od cerkvice sv. Urha. Tricetr na deveto uro dopoldne so nemški ujetniki zasadili lopate v rušo in v slabi uri so iz jame dvignili prvo moško truplo, ki je bilo oblečeno le v telovnik in dolge hlače iz močnega blaga. Četr ure kasneje so dvignili iz groba žensko truplo z dolgimi temno rjavimi lasmi, za njim močno moško truplo, ki je bilo le v perilu, potem dve ženski trupli in še pet močno razpadlih moških trupel. Vsega je bilo v grobu deset trupel.

Mnogi svojci žrtve so dan za dnevem spremljali izkopavanje grobov in upali, da bodo kako prepoznali svoje drage. Nekateri so imeli po nasvetu komisije s seboj vzorce blaga, iz kakršnega so bila narejena oblačila žrtve. Med njimi je bila tudi Marija Nograšek z Gmajne pri Štepanji vasi. Že v prvem truplu je po telesnih znakih in z vzorcem blaga, ki je bil enak blagu telovnika, v katerem je bilo truplo oblečeno, prepoznala svojega osemindesetletnega moža Ignaca Nograška. Pet dni po izkopu trupel je na podoben način prepoznala tretje truplo Marija Jakopin — bil je njen trinindesetletni mož Miha Jakopin. Istega dne sta tudi Peter in Rozalija Suligoj iz Grosupljega po oblačilih prepoznala truplo svoje skoraj trindvajsetletne hčerke Ljubice. V naslednjih dneh so prepoznali še tri trupla. Alojz Kaplan iz Velikih Lašč je v drugem truplu prepoznal svojo štirinštridesetletno ženo Marjeto Kaplan, svojo stanovalko štiridesetletno Vero Lučovnik je po ostankih oblačil prepoznala Marija Brodar iz Ljubljane, Ivanka Jereb z Gmajne pri Štepanji vasi pa je prav tako po oblačilih prepoznala zadnje truplo iz tega groba, bil je njen trinštridesetletni mož Anton Jereb. Štirih moških, močno razpadlih trupel pa ni nihče zanesljivo prepoznal. Na zapisnik o njihovem izkopu je nekdo svinčnikom pripisal domnevo, da so ti bili Franc Hvala, zlatar z Galjevice (kar je trdil njegov zobozdravnik), Jernej Virant z Rudnika in Anton Purkart, prav tako z Rudnika. Ista imena najdemo tudi v seznamu izkoptanih žrtv pri Sv. Urhu, ki ga hrani arhiv Inštituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, v katerem pa je tudi še zadnje truplo prepoznano za Ivano Skrabo z Rudnika.

Vse žrtve, katerih trupla so slovenski domobranci pri Sv. Urhu zmetali v skupen grob pri drevesu z odsekanim vrhom, so prišli 10. januarja 1944,

sredi najhujših moritev na Sv. Urhu. Nace Nograšek, Miha Jakopin in Anton Jereb, vsi trije z Gmajne pri Štepanji vasi, so bili na seznamu, ki so ga urhovski domobranci sestavili 24. decembra 1943 in mu dali naslov »Spisobni za likvidacijo«. Na njem je bilo navedenih trinajst ljudi iz okolice Sv. Urha. Imenovani so bili zadnji, ki so jih pobili, druge so umorili nekaj dni prej. Bili so sami aktivisti Osvobodilne fronte. Jakopina, Jereba in Nograška je na njihovih domovih prijelo okoli desete ure zvečer sedem domobrancev, med katerimi sta bila zloglasna morilca Stane Kukovica in Anton Jakoš.

Namješenci Vera Lučovnik in Ljubica Suligoj sta bili zelo dejavni aktivisti Osvobodilne fronte v Grosupljem, odkoder so ju domobranci novembra 1943 pregnali v Ljubljano. Suligojeva je bila pred tem z očetom v italijanski internaciji. Tudi Marjeta Kaplan, gostilničarka iz Velikih Lašč, je že od samega začetka z vso svojo družino delala za Osvobodilno fronto. Poleti 1942 so jo prijeli v ljubljanski bolnišnici in jo odvedli v Italijo, kjer je bila zaprta. V Ljubljano se je vrnila slab mesec pred svojo smrtjo. Vse tri so istega dne zvečer prijeli domobranci policisti v Ljubljani.

Tudi naslednje štiri žrtve iz groba pri drevesu z odsekanim vrhom, mizarja Skrabo, tapetnika Purkarta, služitelja Viranta in zlatarja Hvalo so prijeli rudniški domobranci 10. januarja zvečer. Istega dne so prijeli tudi krojača Antona Kuneja, prejšnji dan pa učiteljico Natašo Zupancic. Vsi so bili 9. januarja na sestanku aktivistov Osvobodilne fronte pri Škrabi, kar pa so domobranci zvedeli. Odgnali so jih na sedež ljubljanskega domobranstva na današnji srednjehitenski šoli v Ljubljani, jih tam zaslišali in prepleli. Kuneja so tako zdelali, da ni bil za drugo, tako je izjavil neki domobranec, »kot za ubit«, potem pa so jih peljali še na zaslišanje na sedež domobranske politične policije. Domobranci so prijeli tudi Hvalovo, Skrabovo in Kunejevo ženo in jih februarja odgnali v nemška taborišča, Purkartovo in Virantovo ženo pa so zaradi nosečnosti pustili. Za Natašo Zupancic in Antonom Kunejem ni nobene sledi.

Iz teh nekaj zelo skopih besed jasno spoznamo, kako načrtno in usklajeno so slovenski domobranci v Ljubljani in njeni okolici »čistili teren«, kakor so sami radi imenovali svoje izdajalsko pobijanje istih ljudi, ki so se, povezani v Osvobodilni fronti, bojevali za svobodo slovenskega naroda.

Štrideset let je minilo od tiste januarske noči, ko so slovenski domobranci s Sv. Urha, nemški krvavi hlapci, pri drevesu z odsekanim vrhom pobili domoljube, in jih križem zmetali v jamo. Meseca januarja 1944 so urhovski domobranci pobili na Urhu ali v okolici 44 ljudi, vsaj za toliko jih vemo.

JANEZ KOS

ČESTITKE OB JUBILEJU

Tovarišica Pepca Kardelj, revolucionarka, borka za delavske pravice, Saturnužanka, saj je pred vojno deset let delala tudi v Saturnusu, bo 20. februarja praznovala sedemdeseti rojstni dan. Čestitamo k življenjskemu jubileju!

